

Αφιέρωμα στο 1922

Οι συντάκτες των «Βιβλίων» επισκοπούν την πρόσφατη εκδοτική παραγωγή γύρω από το 1922 και παρουσιάζουν τις επιλογές τους

Τμήμα του ελληνικού στρατού σε πορεία στην Αλμυρά Ερημο

Αναψηλάφηση της Καταστροφής

Μια μεστή εισαγωγή στα **αίτια**, στους **πρωταγωνιστές**, στις **διεθνείς ισορροπίες**, στις **πολιτικές** και **στρατιωτικές** παραμέτρους και στην τραγική κατάληξη του **μικρασιατικού** εγχειρήματος

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΥΡΙΓΟΣ, ΕΥΑΝΘΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
Μικρασιατική Καταστροφή. 50 ερωτήματα και απαντήσεις
 Εκδόσεις Πατάκι, 2022, σελ. 256, τιμή 12,20 ευρώ

ΜΑΡΚΟΣ ΚΑΡΑΣΑΡΙΝΗΣ

«**Ε**ίμαστε όλοι απόγονοι της Μικρασιατικής Καταστροφής» καταλήγει το βιβλίο των Αγγελου Συρίγου και Ευάνθη Χατζηβασιλείου *Μικρασιατική Καταστροφή. 50 ερωτήματα και απαντήσεις* (εκδ. Πατάκι). Η διαπίστωση επιβεβαιώνει μια γνώση τομή της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, αποτελεί όμως το απαραίτητο επιστέγασμα της συνοπτικής αυτής εξιστόρησης ώστε να συνειδητοποιηθεί από τον αναγνώστη το μέγεθος της μεταβολής. Το τέλος της Μεγάλης Ιδέας και η αναπροσαρμογή της ιδεολογίας και της πολιτικής του ελ-

ληνικού κράτους ουσιστούν ριζική αναχώρηση από τις συνεταγμένες ενός αιώνα ανεξαρτησίας, εμφανή όχι μόνο στη γιγάντια προσπάθεια αποκατάστασης των προσφύγων ή στις τακτικές στρατιωτικές επιβάσεις, αλλά και στα ιζήματα εοσυσφρέφειας και αποκλεισμών που κληροδότησε στην επόμενη δεκαετία: «Ήταν λιγότερο φιλελεύθερο το κράτος μετά την Καταστροφή» παρατηρούν οι συγγραφείς – και παρά τη σταδιακή μεταπολεμική επιστροφή στη «φιλελεύθερη κοίτη», ίσως στη στιγμή αυτή πρέπει να αναζητηθούν οι απαρχές στερεοτύπων τα οποία διατηρούνται ως σήμερα. Αρρηκτα δεμένος με την εξέλιξη των γεγονότων, κατά τους Συρίγο και Χατζηβασιλείου,

είναι ο Εθνικός Διχασμός, ο οποίος ακρόωσε τις όποιες πιθανότητες επιτυχίας του μικρασιατικού σχεδίου, ενώ κανονικοποίησε έκτοτε την κατηγορία της «προδοσίας» στον πολιτικό λόγο. Ξεκαθαρίζουν ότι οι στρατιωτικές προοπτικές δεν ήταν με το μέρος της Ελλάδας, η τουρκική αντίσταση στον διαιμελισμό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας δύσκολα θα καμπίταν και μόνο με τη συνεχιζόμενη στήριξη των Μεγάλων Δυνάμεων, πολιτική και οικονομική, θα συντηρούνταν ως ευκαιρία η Συνθήκη των Σεβρών. Υποδεικνύουν ότι οι διαφορές μεταξύ του *Ελευθερίου Βενιζέλου* και των ανιπαύλων του δεν αφορούσαν την ουσία, αλλά τις ικανότητες και τα μέσα: το βενιζελικό όραμα της

Σήμερης προϋπέθετε το πλαίσιο των ευρωπαϊκών συμμαχιών της χώρας, τις ισορροπίες των οποίων οι αντιβενιζελικοί διατάραξαν με την επαναφορά του βασιλιά *Κωνσταντίνου* χωρίς να διαθέτουν την πολιτική ευελιξία να τις αποκαταστήσουν, ιδιαίτερα από τη στιγμή που τα συμφέροντα των Μεγάλων Δυνάμεων είχαν ήδη αρχίσει να αποκλίνουν. Γραμμένο με ιδιαίτερα απλό τρόπο, το βιβλίο δίνει σαφείς απαντήσεις σε κείρια ερωτήματα για πρόσωπα και πράγματα (μεταξύ άλλων, για τη διεκδίκηση της Ιονίας, τον ρόλο του *Ιωάννη Μεταξά*, του ύπατου αρμοστή *Αριστέϊδη Στεργιάδη*) αποβαίνοντας εξαιρετικά αξιολογική εισαγωγή.

Δ. ΚΑΜΟΥΖΗΣ, Δ.Δ. ΜΑΚΡΗΣ, Χ. ΜΗΝΑΣΙΔΗΣ (ΕΠΙΜ.)
Ελληνες στρατιώτες και Μικρασιατική Εκστρατεία. Πτυχές μιας οδυνηρής εμπειρίας
 Εκδόσεις Εστίας, 2022, σελ. 456, τιμή 24,99 ευρώ
 Καρπός δύο επιστημονικών συλλογών και της εργασίας 13 νέων ιστορικών, ο συλλογικός αυτός τόμος στρέφεται στην ανασύσταση του οδυνηρού βίωματος των ελληνικών στρατευμάτων στη Μικρά Ασία και στις προκλήσεις περιβάλλοντος, αποκατάστασης και κοινωνικής ένταξης των παλιμαχών στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στις προσωπικές μαρτυρίες των ίδιων των στρατιωτών.

ΘΑΝΟΣ ΒΕΡΕΜΛΗΣ
22 ερωτήσεις και απαντήσεις για το '22
 Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2022, σελ. 144, τιμή 12,20 ευρώ
 Ο ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών Θάνος Βερέμλης με τις «22 ερωτήσεις και απαντήσεις για το '22» παρέχει έναν μικρό τόμο 140 σελίδων που συμπληρώνει τα απαραίτητα για την κατανόηση (και την αποχλοσίση, όπως επισημαίνει στον πρόλογο του) ενός σύνθετου ιστορικού φαινομένου.

ΤΖΑΪΛΗΣ ΜΙΛΤΟΝ
Χαμένους παράδεισους. Σήμερα 1922. Η καταστροφή της μητρόπολης του Μικρασιατικού Ελληνισμού
 Εκδόσεις Μίνωας, 2022, σελ. 448, τιμή 25,50 ευρώ
 Διεθνές και ελληνικό μπεστ σέλερ, ο «Χαμένους παράδεισους» του Τζαίλις Μίλτον υπήρξε ένα από τα βιβλία που την τελευταία δεκαετία αναοιούσαν το ενδιαφέρον για την καταστροφή της Σμύρνης στο εξωτερικό έπειτα από πολύχρονη σιωπή. Επανέρχεται σε επετειακή έκδοση με νέο πρόλογο του συγγραφέα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Χ. ΖΟΡΜΠΑΣ
Πολιτικό Οδοιπορικό 1914-1940. Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, Μικρασιατική Εκστρατεία (Τόμος Α')
 Εκδόσεις Λιβάνη, 2022, σελ. 736, τιμή 27 ευρώ
 Εξιστόρηση των πολιτικών, κυρίως, γεγονότων της κρίσιμης περιόδου του α' μισού του 20ού αιώνα, ο πρώτος τόμος του βιβλίου του επ. Αντεισαγγελέως του Αρείου Πάγου Γεωργίου Ζορμπά εστιάζει στην επίδραση του Μεγάλου Πολέμου και του Εθνικού Διχασμού στην ανάληψη της Μικρασιατικής Εκστρατείας, με καταληκτικό όριο του τη στιγμή της υπογραφής της Συνθήκης των Σεβρών.

ΒΑΣΙΛΗΣ Ν. ΚΟΛΛΑΡΟΣ
Η μειονοτική πολιτική του Ελευθερίου Βενιζέλου (1898-1933)
 Εκδόσεις Ιδρύματος της Βουλής των Ελλήνων / Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών και Μελετών «Ελευθερίου Κ. Βενιζέλος», 2022, σελ. 444, τιμή 15 ευρώ
 Η διεξοδική αυτή μελέτη της μειονοτικής πολιτικής του Ελ. Βενιζέλου διερευνά μια σημαντική παράμετρο της δεκαετίας 1912-1922. Πολυτιμη αναλογικά για το έμρος της, ιδιαίτερα όμως για την πραγμάτωση της στάσης του Βενιζέλου έναντι των μουσουλμάνων, κομβικής σημασίας για τη Μικρά Ασία, τη Δυτική Θράκη, τις Συνθήκες των Σεβρών και της Λωζάννης.

Πτυχές της αποκατάστασης των προσφύγων στην Ελλάδα, 1922-1930
 Εισαγωγή Λένα Α. Κορζιά. Εκδόσεις Τράπεζας της Ελλάδος / Κέντρου Ερευνας και Τεκμηρίωσης, 2022, σελ. 204, τιμή 14 ευρώ
 Συλλογή τεκμηρίων, εκθέσεων, κυβερνητικών διαταγμάτων, διπλωματικών υπομνημάτων και στατιστικών στοιχείων από τα αρχεία της Τράπεζας της Ελλάδος συγκεντρώνονται σε έναν τόμο που παρέχει σημαντικές λεπτομέρειες για τις πρώτες μορφές αρωγής, τις διαπραγματεύσεις με διεθνείς παράγοντες, τη στάση της Κοινωνίας των Εθνών και τη συμβολή της Επιτροπής Αποκατάστασης Προσφύγων.